

Justitiedepartementet
Konsumentenheten
103 33 Stockholm

Er referens/dnr:
Ju 2011/8761/KO

Stockholm 2012-01-16

Remissyttrande

Förslag till EUs konsumentprogram 2014-2020

Remisstiden har inte medgett någon inträngande analys av programförslaget och mer omfattande detaljsynpunkter kan därför inte lämnas.

NDM är näringslivets samrådsorgan i konsumentpolitiska och marknadsrättsliga frågor. En medlemsförteckning bifogas.

Programmets mål

Det *allmänna målet* anges vara att stödja det politiska målet att stärka den medvetna konsumentens ställning på den inre marknaden. Man bör överväga lämpligheten av att ha sådan indirekt målsättning¹. En fråga är dock om begreppet ”medveten konsument” har någon betydelse i sammanhanget, dvs om det innebär att åtgärder, arbetsprogram etc ska inriktas på en viss kategori eller liknande. Den förklaring som sedan följer (se artikel 2), pekar emellertid bara på vanliga, allmänna konsumentfrågor som hälsa, säkerhet, ekonomi m m. Begreppet bör antingen utgå eller dess innebörd förklaras, liksom hur det avses få genomslag i programmet.

NDM menar att det är oklart hur den uppsättning av mål, delmål och prioriteringar egentligen ser ut och som måste utgöra basen för ett policyprogram av detta slag. Det som anges förefaller vara lösa delar som inte hänger samman på ett entydigt och begripligt sätt. Detta förhållande gör det svårt att få något riktigt grepp om själva den tänkta politiken och strategin.

- Konsumentpolitik måste, enligt NDM, ytterst syfta till att öka konsumenternas välfärd. I en marknadsekonomi genereras konsumentvälfärden av fungerande och tillväxtskapande

¹ Den engelska versionen talar om “the policy objective of placing the empowered consumer at the centre of the internal market” och man kan fundera på om detta helt är samma sak.

NDM

konkurrensmarknader. ”Välfungerande marknader” bör därför utgöra ledstjärnan i konsumentpolitiken. I ett marknadsperspektiv står det klart att konsumentpolitiken bör också bör ha ett konkurrensfrämjande syfte. Detta framkommer inte alls i programförslaget.

- NDM protesterar mot att näringslivets betydelse för en framgångsrik konsumentpolitik inte ens framskyttas i programmet, än mindre består principiellt erkännande. Val av styrmedel i konsumentpolitiken måste vara öppet och flexibelt. Möjligheten att använda egenåtgärder bör provas systematiskt. Det är avgörande att den konsumentpolitiska strategin har samverkan och partnerskap som grund.

Om de *specifika målen* kan sägas att de är rätt vagt formulerade. Mål på denna nivå blir väl alltid ganska allmänt hållna och lätt abstrakta. Det måste dock finnas tydliga bakomliggande avsiktsförklaringar som styr en nedbrytning på konkreta delmål och som klargör hur olika mål förhåller sig till varandra så att bl a uppkommande målkonflikter kan hanteras. Detta element saknas i programmet eller är i vart fall otillräckligt. De angivna indikatorerna ger ett ganska enkelt intryck med, som det verkar, mer eller mindre godtyckligt valda procentsatser. Dessa mäter fö inte mer än delar av en tänkt måluppfyllelse. Kopplingen mellan indikatorerna för mål 2 och utbildning/upplysning ter sig gåtfull.

Mål 1 Säkerhet: NDM menar att produktsäkerhet tillhör konsumentpolitikens kärna och bör prioriteras. Samtidigt står det klart att utan adekvata resurser kan en rimligt effektiv kontroll inte etableras. Rapex bygger på en riktig tanke, men statistiken visar på egendomliga skillnader i notifieringsfrekvens mellan medlemsländerna. Det bör alltså finnas förbättringsmöjligheter. System av det slaget kan dock inte ersätta en fungerande skaderapportering. På ett obegripligt sätt har denna fråga eftersatts under lång tid och någon förbättring är inte i sikte.

Mål 2 Upplysning och utbildning: I stor utsträckning måste ansvaret här ligga på medlemsländerna och NDM efterlyser ett besked om principerna för arbetsfördelningen.

Mål 3 Rättigheter och rättelse: Att programmet går ut på att under tiden fram till 2020 systematiskt främja alternativ tvistlösning (ADR) är utmärkt, även om indikatorerna är för enkla och snäva. Oroande är däremot det obestämda ledet att konsumenternas rättigheter också ska stärkas ”särskilt genom reglering”. Både ADR och reglering är snarare medel än mål och att ha reglering som ett mål i sig måste förkastas. I den delen borde man snarare ha ett inre-marknadsmål som skulle gå ut på att undanröja legala transaktionshinder på konsumentområdet.

I första hand borde politiken här inriktas på att eliminera kvarstående minimiregler i konsumentskyddsdirektivet och uppnå fullharmonisering. Vad man säkert vet om minimiregler är att de medför att konsumentskyddet blir *olika*, det ligger konceptets natur. Det är väl känt att medlemsländerna utnyttjar denna möjlighet och kan göra det fortlöpande, varför skillnaderna tenderar att öka över tiden. Detta ger låg transparens för både konsumenter och företag och försvårar gränsöverskridande aktiviteter, marknadsintegration och konkurrens och blir därför totalt sett mycket mer konsumentskadligt än att till äventyrs måsta ge upp en viss nationell regelspecialitet. Som framgår närmare av NDMs yttrande om

NDM

förslaget till en dispositiv europeisk köplag, CESL, erbjuder den ingen lösning på harmoniseringsproblemet.

I den mån ”reglering” i mål 3 åsyftar planer på att införa en EU-grupptalan vid domstol avvisas detta bestämt.

Mål 4 Tillsyn: Uttryck som ”Att arbeta för ...” anger inte ett mål (annat än som nyårslöfte). Bortsett för detta är det bra om tillsynen effektiviseras, förstås, men den strävan borde ske mot bakgrund av prioriteringar, dvs med inriktning på viss(a) typ(er) av överträdelser. Det är enligt NDMs uppfattning angeläget att bättre komma åt de bedrägerilikhande – och gränsöverskridande - förfaranden som systematiskt används av s k rough traders. Det tydligaste, men förvisso inte enda, problemet utgörs av fakturaskojarna som lurar till sig enorma belopp årligen med sofistikerade och aggressiva upplägg. Det finns ett stort behov av samordnade aktioner oberoende av om förfarandet riktas till konsumenter eller företag.

Bidrag

NDM vill markera att bidrag till konsumentorganisationer (artikel 4 – 5) inte ska utgå för administration och löpande drift. Det måste vara dessa organisationers egen sak att övertyga sina medlemmar att finansiera dessa kostnader. I den mån bidrag ska ges bör det ske på projektbasis och mot uppfyllande av fastställda kriterier. Detta bör framkomma tydligt i programmet.

NÄRINGS LIVETS DELEGATION FÖR MARKNADSRÄTT

Anders Stenlund
Ordförande